

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК

STATE POLICY OF ENTERPRISE MANAGEMENT: ANALYSIS OF EUROPEAN PRACTICES

Здійснено огляд та порівняння стратегій та підходів країн Європи до державного управління підприємствами. Визначено ключові позитивні практики в провідних країнах Європейського Союзу та перспективи їх залучення та адаптації до сучасних українських реалій. Особлива увага приділяється принципам, які використовуються для підтримки та стимулювання підприємницької діяльності. В результаті дослідження ми дійшли висновку про необхідність впровадження ефективних стратегій державного управління для сприяння сталому розвитку підприємств та підтримки їх конкурентоспроможності в умовах сучасних викликів глобалізації та повномасштабного вторгнення. Визначено, що ефективна політика управління підприємствами потребує співпраці між урядом, бізнесом та громадськістю. Залучення всіх зацікавлених сторін є ключовим чинником успіху, оскільки воно забезпечує врахування різноманітних перспектив та інтересів, що сприяє більш комплексному та збалансованому підходу до вирішення економічних проблем. Україні варто визначити свій вектор глобального розвитку економіки в умовах глобалізації, враховуючи найкращі практики ЄС та адаптуючи їх до власних умов. Серед ключових напрямів слід виокремити розвиток інновацій та цифрової трансформації, що дозволить підприємствам підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність на міжнародних ринках. Крім того, підтримка регіональних ініціатив є важливою для забезпечення збалансованого розвитку всієї країни, що дозволить уникнути надмірної концентрації економічної активності в окремих регіонах та сприяти більш рівномірному розподілу ресурсів. Забезпечення доступу до якісної освіти та професійної підготовки є ще одним критичним чинником успіху. Висококваліфіковані кадри є основою для розвитку інноваційних технологій та підвищення продуктивності праці. Тому інвестування в освітні програми, підвищення кваліфікації та перепідготовку працівників має бути пріоритетом для державної політики. Ці заходи можуть бути початі вже під час повномасштабної війни, оскільки кризи часто стають каталізаторами для впровадження необхідних реформ та інновацій. **Ключові слова:** державне управління, підприємство, Європейський Союз, глобаліза-

ція, інформаційні технології, конкурентоспроможність.

A review and comparison of strategies and approaches of European countries to the state management of enterprises is carried out. The key positive practices in the leading countries of the European Union and the prospects for their involvement and adaptation to modern Ukrainian realities are identified. Particular attention is paid to the principles used to support and stimulate entrepreneurial activity. As a result of the study, we conclude that it is necessary to implement effective public administration strategies to promote the sustainable development of enterprises and maintain their competitiveness in the face of the current challenges of globalisation and full-scale invasion. It is determined that an effective enterprise management policy requires cooperation between government, business and the public. The involvement of all stakeholders is a key success factor, as it ensures that diverse perspectives and interests are taken into account, which contributes to a more comprehensive and balanced approach to solving economic problems. Ukraine should determine its vector of global economic development in the context of globalisation, taking into account the best EU practices and adapting them to its own conditions. The key areas include the development of innovation and digital transformation, which will allow businesses to increase their efficiency and competitiveness in international markets. In addition, support for regional initiatives is important to ensure the balanced development of the entire country, which will help to avoid excessive concentration of economic activity in certain regions and promote a more even distribution of resources. Ensuring access to quality education and training is another critical success factor. Highly skilled personnel are the basis for the development of innovative technologies and increased labour productivity. Therefore, investing in educational programmes, upskilling and retraining should be a priority for government policy. These measures can be initiated even during a full-scale war, as crises often serve as catalysts for the implementation of necessary reforms and innovations. **Key words:** public administration, enterprise, European Union, globalisation, information technology, competitiveness.

УДК 35.072
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.40.18>

Маловічко О.В.

к. філос. наук,
доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
Запорізький національний університет

Білозор А.А.

аспірант кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
Запорізький національний університет

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та інтеграції у світові економічні процеси українським підприємствам необхідно адаптуватися до сучасних вимог та стандартів управління. Вивчення європейського досвіду може надати цінні знання та методи, які допоможуть покращити ефективність управління підприємствами в Україні. Тому сьогодні актуальним питанням є визначення найуспішніших практик країн Європейського Союзу в сфері

державного управління підприємствами, що можуть бути адаптовані до українських реалій.

Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку, адже сучасні економічні виклики вимагають впровадження інноваційних підходів в управління підприємствами.

Крім того, аналіз європейських підходів до регулювання підприємницької діяльності може допомогти вдосконалити українське законо-

давство та адміністративні практики. Прозорі та ефективні методи державного управління підприємствами можуть підвищити рівень довіри громадян до державних інституцій.

Отже, актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю аналізу європейських практик управління підприємствами з метою визначення оптимальних стратегій та інструментів для реалізації державної політики в Україні. Мета даної статті полягає у проведенні аналізу європейських практик державного управління підприємствами з метою ідентифікації ключових позитивних аспектів державної політики, а також визначення можливостей їх подальшої імплементації в Україні. Для досягнення цієї мети, в статті буде проведено теоретичний огляд понять державної політики управління підприємством, а також аналіз та порівняльний огляд європейських досвідів у цій сфері. Це сприятиме визначенню можливостей та перспектив впровадження ефективних стратегій управління підприємствами в Україні, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності та стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам дослідження сутності і змісту державного управління в адміністративно-правовому вимірі присвячені праці В. Авер'янова, Н. Нижник, В. Селіванова, А. Бандурки.

Питання фінансового та інвестиційного розвитку промисловості широко висвітлені у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Серед українських науковців, які займалися цією проблематикою, варто відзначити Т. Майорову, О. Терещенка та В. Федоренка. Проблеми державного регулювання, підтримки та стимулювання розвитку бізнесу присвячували свої дослідження такі науковці, як О. Дикань, О. Дячун, Л. Прокопець, Н. Фролова, О. Якушева, В. Стрілець. Дослідженням проблемами її конкурентоспроможності займалися Ф. Тейлор, Л. Гілбрейт, В. Бакуменко, І. Валлерстайн, А. Вебер, Ю. Макогон.

Дослідженням сутності та механізму державного регулювання підприємницької діяльності займалися С. Дрига, Н. Цибак, О. Гаргонич, В. Гриньова, Б. Соркін та інші.

Метою статті є виокремити ключові практики державного управління підприємствами провідних країн Європейського Союзу та визначити перспективи їх адаптації в Українських реаліях.

Виклад основного матеріалу. Поняття державної політики управління підприємством є ключовим в контексті створення сприятливого економічного середовища та забезпечення стійкого розвитку підприємств в країні. Наукові джерела вказують на різні аспекти

цього поняття та значну роль держави у формуванні та реалізації такої політики.

Перш за все, варто визначити, що ми маємо на увазі під терміном «державне управління». Згідно з вітчизняною та зарубіжною літературою, усталене і загально визнане поняття державного управління ще не сформувалося. Деякі автори розглядають його з погляду сутності, тоді як інші – з точки зору зовнішніх форм і проявів функціонування [7, с. 28–30].

В. Горохольський зазначає, що державне управління є складним, комплексним та багатогранним явищем і процесом. Аналіз специфічних аспектів управління в різних галузях науки дозволяє йому зробити висновок, що управління є специфічним видом людської діяльності, що здійснюється з певними цілями [6, с. 30].

Б. Соркін зазначає, що одним з найпоширеніших підходів до тлумачення державного управління є функціональне визначення. Активний розвиток теорії демократії та концепції поділу державної влади сприяв широкому використанню цього підходу. Державне управління, асоційоване з діяльністю виконавчої влади, було визначене як виконавча діяльність, тобто діяльність, що реалізує виконавчу функцію публічної влади [18, с. 71].

Визначення Л. Ковалю також заслуговує на увагу. Він характеризує державне управління як діяльність спеціально утворених органів і державно-службових посад, які складають систему органів виконавчої влади. При цьому він асоціює кожен вид державної влади зі специфічною системою владних органів [8, с. 28].

За основу для даного дослідження беремо визначення В. Малиновського, який визначає державне управління як один з видів діяльності держави, що полягає в «управлінсько-організаційному впливі через повноваження виконавчої влади, виконання законів та управлінських функцій з метою забезпечення комплексного соціально-економічного та культурного розвитку держави і окремих її територій, реалізації державної політики у відповідних сферах суспільного життя та створення умов для реалізації громадянами їхніх прав і свобод» [10, с. 47].

Перш за все, необхідно проаналізувати українську систему державного управління суб'єктами господарювання, а також організацію та взаємодію центральних органів виконавчої влади в цій сфері. Для аналізу української системи державного управління суб'єктами господарювання слід розглянути організацію та взаємодію центральних органів виконавчої влади. Крім внутрішніх органів управління підприємствами, існують вищі

органи загальнодержавного управління, які є необхідними та доцільними, так чинну систему загальнодержавного управління економікою України представляють:

- Президент України – здійснює керівництво економікою, видає укази, проводить наради, робочі поїздки та відвідує підприємства.

- Верховна Рада України – бере участь в цій Держкомпідприємництва були передані Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, окрім реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців. 19 грудня 2011 року була створена Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, яку пізніше перетворили в Державну регуляторну службу України [14].

Це центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра економічного розвитку і торгівлі шляхом нормативних актів, а не оперативного управління. Ця служба реалізує державну регуляторну політику, а також політику нагляду (контролю), ліцензування, дозвільної системи та дерегуляції у сфері господарської діяльності.

Регуляторна політика охоплює вдосконалення правового регулювання господарських відносин та адміністративних відносин між регуляторними органами та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності в межах, порядку та способах, встановлених Конституцією та законами України.

Згідно з Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», принципами державної регуляторної політики є доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість і врахування громадської думки. Проте регуляторна діяльність органів місцевого самоврядування залишається невідконтрольною територіальним громадам [15].

Регуляторна політика є ефективним механізмом запобігання корупції через встановлення відповідних індикаторів для аналізу регуляторного впливу. В той же час, невміння та небажання органів влади використовувати потенціал регуляторних процедур, передбачених законом, стримує розвиток підприємництва. Формальний підхід до виконання норм цього закону, особливо у частині публічності та відкритості, обмежує інвестиції та зводить можливість суб'єктів господарювання брати участь у процесах місцевого самоврядування.

Таким чином, державна політика управління підприємством також включає в себе регулювання відносин між державними структурами та бізнесом, сприяючи створенню сприятливого клімату для підприємництва та інвестицій. Зокрема, це означає розробку та впровадження законодавчих актів, що регулюють підприємницьку діяльність, а також створення механізмів звітності та контролю за фінансовою діяльністю підприємств. Крім того, державна політика управління підприємством також враховує соціальні аспекти розвитку бізнесу, такі як створення робочих місць, забезпечення безпеки праці та соціальних гарантій для працівників. Це сприяє підвищенню стабільності та соціальної відповідальності підприємств у суспільстві.

Таким чином, державна політика управління підприємством охоплює широкий спектр заходів та стратегій, спрямованих на підтримку та розвиток бізнесу. Це включає в себе фінансову підтримку, податкові пільги, регулювання економічної діяльності, а також розробку та впровадження програм та проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємств. Враховуючи все вищесказане, ми можемо стверджувати, що ключова роль держави в регулюванні підприємницької діяльності є важливою і має різноманітні аспекти, що включають в себе створення сприятливого економічного середовища, забезпечення конкурентоспроможності підприємств, регулювання відносин між державними органами та підприємницьким середовищем.

Розглянемо ключові аспекти ролі держави в регулюванні підприємницької діяльності більш детально. По-перше, це створення сприятливого клімату для підприємництва. Ця роль реалізується шляхом розробки та впровадження сприятливого законодавства, яке регулює економічну діяльність та створює прозорі умови для бізнесу. Це може включати в себе спрощення процедур реєстрації бізнесу, зменшення бюрократичних бар'єрів та підтримку інвестиційного клімату. По-друге, це розвиток інфраструктури та підтримка інновацій. Тут основною задачею держави є забезпечення інфраструктурної бази та розвиток науково-технічного потенціалу країни, що сприятиме розвитку підприємництва та стимулюватиме інновації. Це включає в себе підтримку дослідницьких та розвідувальних програм, створення технологічних парків та інкубаторів для стартапів, а також розвиток транспортної та комунікаційної інфраструктури. По-третє, це забезпечення економічної безпеки та стабільності. Держава відіграє

важливу роль у забезпеченні економічної стабільності та прогнозованості, що є важливими чинниками для підприємництва. Її діяльність в цьому напрямку включає моніторинг економічних та фінансових процесів, розробку ефективної макроекономічної політики та регулювання фінансових ринків. І, по-четверте, це захист інтересів підприємств та споживачів. В цьому питанні держава відіграє роль посередника між підприємствами та споживачами, забезпечуючи дотримання правил конкуренції, контроль якості товарів та послуг, а також захист прав споживачів.

Серед основних законодавчих актів, що визначають правові та економічні засади державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні, варто виокремити Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Він встановлює, що державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультативну підтримку, а також підтримку у сферах інновацій, науки, промислового виробництва, експорту, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів і кадрів для ведення бізнесу. [16]

Т. Мельник зазначає, що державна підтримка охоплює державне регулювання підприємницької діяльності, яке передбачає свідоме формування державними органами прямих та опосередкованих інструментів підтримки бізнесу. Це включає створення стимулів і використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів для підприємств. У пріоритеті державного регулювання та підтримки підприємництва в умовах війни є перехід від прямого адміністративного сприяння до формування сприятливого економічного та соціального середовища з метою удосконалення механізмів та інструментів стимулювання розвитку бізнесу [11, с. 4].

Український економіст О. Костенко зауважує, що без втручання держави та її регулювання підприємство не зможе забезпечити економічну безпеку виробництва, гарантувати реалізацію соціально-економічних прав людини, вирівняти структурні та регіональні диспропорції тощо [9, с. 197]. На жаль, за роки незалежності Україна так і не визначила свій економічний курс та місце у світовій економіці в умовах глобалізації.

Отже, у контексті інтеграції України в європейські та світові структури, а також з урахуванням зростаючого впливу глобалізації на внутрішні економічні процеси, стає актуальною необхідність формування ефективної державної політики для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації.

Глобалізацію можна розглядати як значне розширення та ускладнення взаємозв'язків і взаємозалежностей як серед людей, так і між державами. Це проявляється у формуванні планетарного інформаційного простору, світового ринку капіталу, товарів та робочої сили, а також у процесах інтернаціоналізації проблем техногенного впливу на природне середовище, міжетнічних і міжконфесійних конфліктів і питань безпеки [4, с. 69]. Особливої уваги науковців заслуговує дослідження глобалізації цифрового простору та стрімкий прогрес інформаційних технологій та нейромереж, який прямо впливає на вектор розвитку світової економіки. Так, Н. Васиньова звертає увагу на можливість підвищення ефективності державного управління за рахунок діджиталізації [2, с. 48–52], О. Маловічко досліджує роль штучного інтелекту в розвитку підприємницьких ініціатив серед переміщених осіб [20], а М. Мозолєвська та О. Ставицький висвітлюють аспекти використання штучних нейронних мереж для моделювання та прогнозування економічних та фінансових показників. [19, с. 35–42].

Глобальна фінансово-економічна криза суттєво впливає на економіку України, що викликає складність у галузевих секторах національної економіки через зменшення обсягів виробництва та погіршення ситуації на більшості ринків продукції. Тому дослідження, спрямовані на розробку антикризових механізмів та формування конкурентоспроможних стратегій на рівні державного управління, набувають особливого значення, оскільки вони є критичними для виживання та захисту вітчизняних підприємств. Одночасно з цим, розвиток ринкових відносин вимагає впровадження нових методів і підходів до державного управління, з урахуванням досвіду країн з розвинутою ринковою економікою.

Огляд досвіду країн Європейського Союзу у сфері управління підприємствами включає в себе різноманітні аспекти, відповідно до їхньої економічної та політичної системи, серед ключових:

- Підтримка малого та середнього бізнесу.
- Інноваційний розвиток.
- Корпоративна соціальна відповідальність (CSR).
- Розвиток сектору ІТ та цифрової економіки.
- Стратегії сталого розвитку.
- Регулювання ринку праці та соціальні гарантії.

Багато країн ЄС активно розвивають програми та ініціативи для підтримки малого та середнього бізнесу. Такі програми включають в себе фінансову підтримку, навчання та консультування, а також сприяння доступу

до ринків. Крім того, окрему увагу приділено стимулюванню інноваційну діяльність у підприємствах через різноманітні програми фінансування досліджень та розвитку, створення технологічних парків та інкубаторів для стартапів [5]. Така практика в Україні теж почала активно використовуватись незадовго до повномасштабної війни, завдяки реформі децентралізації влади, але наразі всі напруження в ній зупинились [3].

Крім того, зачасту країни ЄС активно просувають ідеї корпоративної соціальної відповідальності, що вимагає від підприємств дотримання високих стандартів етики, соціальних і екологічних стандартів, та активно інвестують у розвиток інформаційних технологій та цифрових інновацій, що сприяє розвитку цифрової економіки та створює нові можливості для підприємств. Особливу увагу приділено сталому розвитку та екологічній стійкості управління підприємствами, розвиваючи стратегії та ініціативи для зменшення викидів та збереження природних ресурсів. Також, для Європейського Союзу характерна наявність розвиненої системи соціальних гарантій та захисту прав працівників, що сприяє стабільності та розвитку підприємств [5; 13].

Отже, досвід країн Європейського Союзу у сфері управління підприємствами відзначається широким спектром заходів та стратегій, спрямованих на стимулювання розвитку бізнесу, інновацій та сталого розвитку.

В. Горник зазначає, що на формування конкурентних переваг країни впливає низка факторів, які необхідно враховувати при розробці державної політики для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

До таких факторів вчений відносить:

- ступінь політичної стабільності у країні;
- соціально-економічні показники;
- відповідність інфраструктури міжнародним та національним стандартам;
- тип соціально-економічної системи та модель державної економічної політики;
- природно-кліматичні, географічні та екологічні умови;
- внутрішня наявність факторів виробництва;
- оптимальний технологічний простір;
- активність у сфері підприємництва та інновацій;
- а також рівень міжнародної інтеграції та співпраці країни [4, с. 68–74].

Відповідно до цих факторів, окрему увагу в дослідженні ми приділяємо досвіду Нідерландів, Швеції, Німеччини, Франції та Іспанії, як найбільш перспективних країн.

Наприклад, Нідерланди відомі своєю ефективною системою підтримки малих та серед-

ніх підприємств. Уряд країни надає фінансову підтримку через різноманітні програми кредитування та грантів, а також забезпечує консультативну та навчальну підтримку для підприємців. Це сприяє створенню сприятливого клімату для розвитку нових підприємств та стартапів [12].

Ще одним прикладом є Швеція, де велика увага приділяється інноваціям та розвитку технологій. Уряд країни активно фінансує дослідження та розвиток у сферах, що відповідають потребам ринку та сприяють зростанню конкурентоспроможності підприємств. Наприклад, в Швеції створено багато технологічних парків та інкубаторів, які надають підтримку для стартапів у різних галузях, від біотехнологій до інформаційних технологій [17].

Крім того, багато країн Європейського Союзу високо цінують ідеї корпоративної соціальної відповідальності та здійснюють активну політику в цьому напрямку. Наприклад, деякі німецькі компанії, такі як Volkswagen та Siemens, визначені своїми програмами соціальної відповідальності, які включають у себе заходи з підтримки освіти, екології та соціальної допомоги. Таким чином, досвід країн Європейського Союзу у сфері управління підприємствами демонструє важливість різноманітних стратегій та підходів, спрямованих на стимулювання економічного розвитку та підтримку підприємництва.

Державна політика управління підприємствами в країнах Європейського Союзу (ЄС) відзначається різноманітністю заходів та стратегій, спрямованих на стимулювання розвитку бізнесу та підтримку економічного зростання. Багато країн ЄС активно працюють над створенням сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу. Наприклад, уряд Німеччини запровадив програму KfW для надання фінансової підтримки малим підприємствам, а Франція має програму Bpifrance, яка надає кредити та гранти для стартапів.

Країни ЄС активно інвестують у розвиток інновацій та цифрові технології. Наприклад, Швеція відома своїм стимулюванням інновацій через програми фінансування досліджень та розвитку, а Ірландія залучає іноземні інвестиції для стимулювання цифрової трансформації своїх підприємств. Крім того, в ЄС активно працюють над підтримкою експортної діяльності своїх підприємств та сприяння їхньому доступу до міжнародних ринків. Наприклад, Італія активно підтримує експорт через участь у міжнародних виставках та проведення просувальних кампаній. Значну увагу провідні країни Європейського Союзу приділяють розвитку людського капіталу через надання доступу до якісної освіти та професійної під-

готовки. Наприклад, Нідерланди відомі своїми програмами навчання для молоді у сфері підприємництва. А Іспанія має програму *Financia tu crecimiento* для фінансування регіональних підприємств. Ці аспекти відображають стратегічний підхід країн Європейського Союзу до управління підприємствами та спрямовані на забезпечення стабільного та сталого економічного розвитку регіону.

Отже, тепер можемо підсумувати, що ключова роль держави в регулюванні підприємницької діяльності полягає у створенні сприятливих умов для розвитку бізнесу, забезпеченні економічної стабільності та здійсненні захисту інтересів підприємств та споживачів. Формування державної політики управління підприємством в провідних країнах Європейського Союзу ґрунтується на ряді принципів:

- прозорість та консультативний підхід – державна політика повинна базуватися на відкритому діалозі з представниками бізнесу та громадськістю для забезпечення широкого розуміння та підтримки відповідних заходів;

- сприяння конкуренції – державна політика має стимулювати конкуренцію на ринку, забезпечуючи рівні умови для всіх учасників та захищаючи від монополізації ринку;

- інновації та технологічний розвиток – державна політика повинна сприяти інноваційному розвитку та заохочувати впровадження нових технологій у підприємствах;

- стабільність та прогнозованість – державна політика повинна забезпечувати стабільність економічного середовища та прогнозованість регуляторного середовища для підприємств;

- соціальна відповідальність – державна політика має сприяти розвитку підприємств, які враховують соціальні та екологічні аспекти своєї діяльності та виконують свої соціальні зобов'язання перед спільнотою;

- диференційований підхід – державна політика повинна враховувати специфіку та потреби різних галузей та типів підприємств, надаючи їм відповідну підтримку та стимули;

- ефективність та моніторинг – державна політика має бути ефективною та міцно контролюваною, з можливістю вчасного аналізу її результатів та внесення відповідних коректив.

Ці принципи мають стати основою для формування ефективної державної політики управління підприємством, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та підтримки економічного зростання.

Якщо говорити про аналіз Українських реалій, то для імплементації вищезгаданих практик та принципів, ми маємо врахувати та

виправити ряд проблем, які на сьогоднішній день існують у вітчизняній системі державного управління підприємствами.

В. Горохольський зазначає, що теорія управління в умовах тоталітарного режиму СРСР була обмежена рамками існуючої ідеології. Тому після розпаду СРСР усі колишні республіки зіткнулися з подібними проблемами в державному управлінні – невідповідністю керівників до самостійної діяльності. Це призвело, зокрема в Україні, до неефективної зовнішньої діяльності, економічної кризи, загострення суспільних відносин, зростання злочинності, розвитку організованої злочинності, корупції та інших негативних наслідків і тенденцій [6, с. 29].

На сьогоднішній день, найбільшим ударом по розвитку українського підприємництва та ефективності державного управління в цій сфері стала повномасштабна війна Росії проти України. Як показують результати опитування Європейської бізнес-асоціації, у березні цього року 42% підприємців припинили свою діяльність, ще третина призупинила роботу з можливістю відновлення, тоді як лише 13% малих та середніх підприємств працювали на повну потужність [1].

Ці дані свідчать про те, що подальший розвиток малого та середнього бізнесу в Україні неможливий без активного сприяння з боку держави. Для забезпечення підтримки підприємства необхідне поєднання та узгодження різних форм, методів та засобів державного регулювання.

О. Костенко у своїх дослідженнях вказував на важливість запуску державної програми розвитку територій та підтримки місцевого бізнесу для відновлення ефективності українського підприємництва в умовах повномасштабної війни, створення середньострокових податкових канікул у занедбаних містах, надання пільгового статусу сімейним бізнесам та ухвалення закону про соціальне підприємництво, який надасть можливість створювати багато робочих місць для соціально незахищених груп населення [9, с. 200].

Враховуючи досвід країн Європейського Союзу (ЄС) у сфері державної політики управління підприємствами, можна до його рекомендацій додати також наступний перелік кроків для впровадження ефективних підходів у цій сфері в Україні:

- Розвиток підтримки для малих та середніх підприємств (МСП) через надання фінансової підтримки, консультаційних послуг та спрощення адміністративних процедур.

- Розвиток інновацій та цифрової трансформації через інвестиції у цифрові технології, сприяння створенню інкубаторів та технопар-

ків для стартапів, а також підтримка програм навчання та акселераторів для розвитку цифрових компетенцій.

- Підтримка соціальної відповідальності та сталого розвитку за рахунок стимулювання підприємств до впровадження корпоративної соціальної відповідальності через податкові пільги або інші фінансові стимули.

- Розвиток експорту та міжнародної торгівлі – підтримка експортної діяльності підприємств через надання консультацій, фінансову підтримку та участь у міжнародних виставках та ярмарках.

- Забезпечення доступу до якісної освіти та професійної підготовки, сприяння розвитку навичок майбутнього та адаптація освітніх програм до потреб сучасного ринку праці.

- Інвестиції у розвиток інфраструктури та підтримка регіональних ініціатив для створення нових робочих місць та приваблення інвестицій.

Ці рекомендації можуть допомогти Україні впровадити ефективні підходи у державній політиці управління підприємством та сприяти сталому економічному розвитку країни.

Висновки. Отже, наукові джерела підтверджують, що державна політика управління підприємством включає в себе комплекс заходів та стратегій, спрямованих на підтримку, розвиток та регулювання бізнесу з метою забезпечення стійкого економічного розвитку країни.

Державна політика управління підприємствами в країнах Європейського Союзу є ключовим інструментом стимулювання економічного зростання та підтримки бізнесу. Держава виступає каталізатором розвитку, надаючи фінансову, правову та інфраструктурну підтримку. Країни ЄС використовують широкий спектр заходів, спрямованих на розвиток підприємництва, включаючи підтримку МСП, інноваційний розвиток, соціальну відповідальність, експорт та розвиток людського капіталу. Кожна країна має унікальні особливості та потреби, тому важливо враховувати контекстуальні фактори та природні ресурси для успішного впровадження державної політики управління підприємствами.

Отже, ефективна політика управління підприємствами потребує співпраці між урядом, бізнесом та громадськістю. Залучення всіх зацікавлених сторін є ключовим чинником успіху. Україні варто визначити свій вектор глобального розвитку економіки в умовах глобалізації, врахувати найкращі практики ЄС та адаптувати їх до власних умов. Серед ключових: розвиток інновацій та цифрової трансформації, підтримка регіональних ініціатив, забезпечення доступу до якісної освіти та про-

фесійної підготовки. Ці пункти можливо почати виконувати вже під час повномасштабної війни. Розвиток ефективної державної політики управління підприємствами може сприяти стабільному економічному розвитку та збільшенню конкурентоспроможності країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. 100 днів війни для бізнесу: статистика від Європейської Бізнес Асоціації. 2022 URL: <https://business.diaa.gov.ua/cases/novini/100-dniv-vijni-dla-biznesu-statistika-vid-evropejskoi-biznes-asociacii>

2. Васиньова Н. Диджиталізація публічного управління в Україні: тренд чи вимога часу? *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. Т. 33(72), № 6. С. 48–52.

3. В Україні не працюють 85% зареєстрованих бізнес-інкубаторів – Мінцифри. 2023 URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-ne-pratsyue-85-zareestrovanih-biznes-inkubatoriv-mintsifri-14122023-17908>

4. Горник В. Вплив глобалізації на реалізацію державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Публічне управління та адміністрування 2022 Т. 33(72), № 6. С. 68–74.

5. Грицяк І. Особливості європейського управління на національному рівні: методичний аспект. *Стратегічні пріоритети*. № 1 (2), 2007. С. 165–172.

6. Грохольський В. Визначення сутності державного управління та його відмежування від суміжних понять. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 1. С. 28–32.

7. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : «Юрінком», 1998. 432 с.

8. Коваль Л. Адміністративне право. К. : Вентурі, 1996. 208 с.

9. Костенко О. Проблеми державного регулювання підприємницької діяльності. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2018. Вип. 17. С. 194–201.

10. Малиновський В. Словник термінів і понять з державного управління. К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. 251 с.

11. Мельник Т. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2(100). С. 3–11.

12. Підтримка малого та середнього бізнесу у світі (огляд інструментів і політик). Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28947.pdf>

13. Поліщук О. Інституційно-правові механізми регулювання підприємств МСБ в умовах сучасної інтеграції. *Проблеми системного підходу в економіці* : зб. наук. праць. К. : НАУ, 2006. Вип. 17. С. 137–140.

14. Про Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва : Указ Президента України № 1168/2011 від 19 грудня 2011 року. *Офіційний вісник Президента України* № 35. С. 61.

15. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. *Офіц. вісн. України*. № 41.

16. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618- VI від 22.03.2013 р. *Голос України* № 29. Семигіна Т. Моделі соціальної політики економічно розвинутих країн: історія і сучасний розвиток : дис. ... канд. Наук : 23.00.01. 2008. 234 с.

17. Соркін Б. Сучасні теоретико-методологічні підходи до визначення змісту поняття державного управління. *Наукові праці МАУП*, 2014, вип. 2(41), с. 71–75.

18. Ставицький О. В., Мозолєвська М. О. Використання нейронних мереж для прогнозування у фінансовій сфері. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. № 19. С. 35–42.

19. Malovichko O., Bielialov T., Trebyk L., Zavrzhnyi K., Demydenko T., Jarvis M. The role of artificial intelligence in the developm of entrepreneurial initiatives among displaced persons: management of innovative social work practices. *Multidisciplinary Science Journal* 2024. Vol. 6. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85188356645&origin=inward&txGid=53387f4853764b05e213f10deb264f85>